

In dit nummer:

- 2 Intellectuelen in de publieke ruimte
- 2 Pelgrimage in een pluralistisch Europa
- 3 Leerstoel Jef Van Gerwen SJ
- 3 Leerstoel UCSIA-IJS/UA joods-christelijke verhoudingen
- 4 Communiceren over klimaatverandering
- 5 Taboes in de marge van de zorg
- 5 Theologische academie
- 6 Cultuuroverdracht en onderwijs in een multiculturele context
- 6 Moslimjongeren opvoeden in een multiculturele context
- 7 Pastoraal
- 8 Binnenkort

UCSIA zet de jezuïtische traditie verder van betrokkenheid in universitair onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening in Vlaanderen en in de Antwerpse regio. UCSIA is complementair met en steunt de academische opdrachten van de Universiteit Antwerpen met een focus op problemen en thema's waarvoor een interdisciplinaire aanpak aangewezen is.

Deze nieuwsbrief kijkt terug naar de projecten die UCSIA in het eerste semester van 2011 tot stand bracht. Opnieuw nam u talrijk deel aan de workshops en studiedagen over zeer uiteenlopende onderwerpen. Wij proberen te waarborgen dat elk project academische kwaliteit en professionele meerwaarde biedt en eveneens aansluit bij andere klemtonen van de missie van UCSIA, onder meer multidisciplinariteit, samenwerking met de Antwerpse universitaire gemeenschap, rechtvaardigheid in de samenleving en een gelovige visie hierop. De projecten voor het najaar 2011 zijn bijna afgewerkt, nieuwe ideeën voor 2012 en 2013 staan op stapel.

Luc Braeckmans
Academisch onderdirecteur

Christiane Timmerman
Academisch directeur

INTERNATIONALE WORKSHOPS

INTELLECTUELEN IN DE PUBLIEKE RUIMTE

Vond plaats van 23 tot 25 maart 2011 in samenwerking met prof. dr. Bert De Munck, prof. dr. Tim Heysse, prof. dr. Peter Thijssen en prof. dr. Walter Weyns. Craig Calhoun moest helaas zijn op 23 maart geplande lezing afzeggen om gezondheidsredenen.

De verlichting riep de idee van een universele publieke ruimte in het leven én de ‘philosophe’ die aan het debat onpartijdig, kritisch en rationeel deelneemt. De publieke ruimte is echter nooit onveranderlijk en uniform. De verspreiding van het internet en de sociale netwerksites heeft de ruimte voor het publiek debat en de rol en autoriteit van de intellectuelen daarenboven ingrijpend gewijzigd. In cyberspace kan iedereen in talloze nieuwe en informele e-gemeenschappen zijn mening ventileren over maatschappelijke kwesties en de publieke opinie – of een klein groepje gelijkgezinden – beïnvloeden. Bovendien maakte de televisie beeld en indruk belangrijker dan inhoud.

Ook het profiel van de intellectueel wijzigt. Zij namen de rol op van strijder in de avant-garde van de revolutie of publiek figuur met groot moreel gezag en geliefd door het publiek (zoals Sartre). Vandaag krijgen schrijvers of academici vaak de rol van publieke intellectueel toebedeeld. Daarbij is het soms moeilijk om academische onafhankelijkheid en literaire vrijheid te vrijwaren. Tenslotte is er nog het type van ‘embedded’ intellectueel die de publieke opinie van onderuit probeert te voeden.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

WERKTEN MEE: Patrick BAERT (University of Cambridge), Sarah BEEKS (Universiteit Antwerpen), Peter DAHLGREN (Lund University), Bert DE MUNCK (Universiteit Antwerpen), Tim HEYSSE (K.U.Leuven), Ragnvald KALLEBERG (University of Oslo), Harold MAH (Queen’s University), Peter THIJSSSEN (Universiteit Antwerpen), Walter WEYNS (Universiteit Antwerpen).

PELGRIMAGE IN EEN PLURALISTISCH EUROPA

Vond plaats op 19 en 20 mei 2011 in samenwerking met prof. dr. Veerle Fraeters, prof. dr. Frank Willaert, prof. dr. Peter Stabel en prof. dr. Peter Jan Margry. Simon Coleman peilde in een publieke lezing op 19 mei naar de betekenis die pelgrimeren vandaag heeft aan de hand van het pelgrimsoord Walsingham (UK).

Pelgrimage is in opmars in Europa. Traditionele praktijken leven op en nieuwe seculiere praktijken ontwikkelen zich. Wat drijft een pelgrim en is er een onderscheid tussen religieuze en spirituele motieven? Alternatieve vormen van spiritualiteit vervangen de bestaande institutionele vormen. Globalisering en migratie brengen nieuwe invloeden binnen. Pelgrimage werd in de negentiende eeuw als instrument gebruikt om de verlichting te bestrijden en nationale kerken te versterken en in de twintigste eeuw als buffer tegen atheïstische politieke ideologieën. Vandaag draagt het fenomeen bij tot de herdefiniëring van de christelijke identiteit van Europa, terwijl pelgrimssites tevens worden gebruikt voor nationalistische doeleinden in Oost-Europa en elders.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

WERKTEN MEE: Glenn BOWMAN (University of Kent), Simon COLEMAN (University of Toronto), John EADE (Roehampton University), Miguel FARIAS (Oxford University), Veerle FRAETERS (Universiteit Antwerpen), Willy JANSEN (Radboud Universiteit), Peter Jan MARGRY (Meertens Instituut Amsterdam), Andrew PETERSEN (University of Lampeter), Cristina SÁNCHEZ-CARRETERO (Laboratorio de Patrimonio – CSIC), Peter STABEL (Universiteit Antwerpen), Frank WILLAERT (Universiteit Antwerpen).

LEERSTOELN EN STIPENDIA

LEERSTOEL JEF VAN GERWEN SJ

Thomas MAAK en Nicola PLESS, een echtpaar en beiden docent bedrijfsethiek aan de ESADE Business School in Barcelona, vulden op 7 april 2011 de leerstoel in. Zij gingen nader in op de typologie en de voornaamste eigenschappen van leiders die verantwoordelijkheid opnemen en ze lichtten hun onderzoeksproject 'Ulysses Program' toe. De gastsprekers vinden dat het type 'integrator' – bedrijfsleiders zoals Anita Roddick van The Body Shop – zich het meest ethisch en maatschappelijk verantwoord opstelt door naast materiële ook humane waarden na te streven en winst ter beschikking te stellen van sociale meerwaarde. Ze luisteren naar en zetten zich in voor alle belanghebbenden en doen dat gewoon omdat het goed is, niet voor de winst of uit strategische berekening.

Het 'Ulysses programma' verandert ingrijpend het inzicht en het engagement van medewerkers van een wereldwijd accountantsbedrijf door hen in een overzees ontwikkelingsproject in te schakelen.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

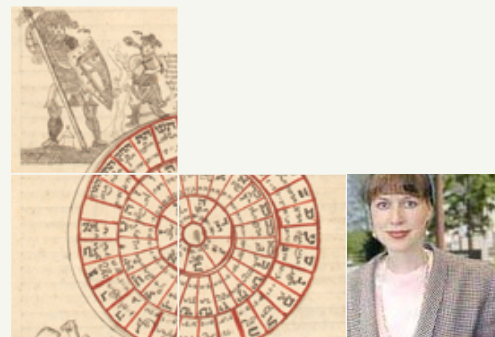

LEERSTOEL UCSIA-IJS/UA JOODS-CHRISTELIJKE VERHOUDINGEN

Elisheva CARLEBACH, professor joodse geschiedenis en cultuur aan de Columbia University, besprak op 17 februari 2011 in een lezing de innerlijke strijd van de joden die zich bekeerden tot het christendom in de 17de eeuw en hun tweeslachtige positie tussen twee culturen.

Op 22 februari analyseerde zij de impact van de nieuwe Gregoriaanse kalender op de joodse beleving van cultuur en religie binnen een gewijzigde maatschappelijke context. Louis CARUANA SJ (Heythrop College, UK) filosofeerde verder over tijdsconcepten (chronologie, eschatologie ...) volgens Aristoteles, Sint-Augustinus, Martin Heidegger en Paul Ricoeur. Tijdsbeleving maakt deel uit van de identiteit van een groep. Zo beleeft de vroege joodse gemeenschap de tijd lineair. Het menselijke karakter van Jezus verschuift het perspectief naar het heden en de individuele opdracht: van 'chronos' (tijd als duur) naar 'kairos' (een beslissend moment).

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

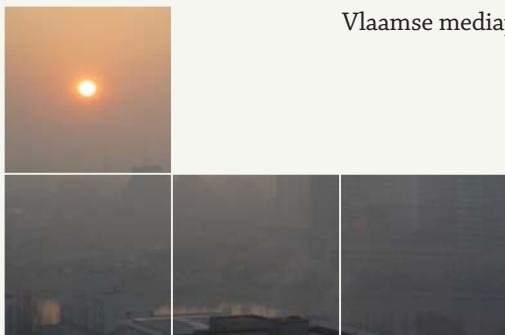
LEZINGENREEKSEN

COMMUNICEREN OVER KLIMAATVERANDERING

De wetenschappelijke gemeenschap is het erover eens dat de aarde opwarmt door toedoen van de mens. Maar men is het niet eens over de aard en de omvang van de risico's en de aanpak. Iedere belanghebbende interpreteert de risico's en oplossingen op zijn manier en stuurt daarover communicatie de wereld in. Mensen hebben het moeilijk om de wetenschappelijk vaststelbare feiten van dit proces te grijpen of te duiden. Wie zich wil informeren over feiten, risico's of verantwoordelijkheden is aangewezen op wat de media daarover publiceren.

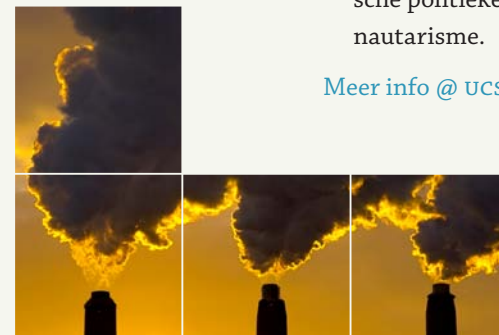
Deze lezingenreeks en aansluitende 'masterclasses' onderzochten de communicatie over klimaatverandering:

- ▶ *het discours in de media*: vanuit hun waardestelsel of ideologie filteren media de massa informatie en interpretaties die aangeboden wordt door wetenschappers, politici, het bedrijfsleven, denktanks, sociale bewegingen, drukingsgroepen. Op 6 mei 2011 onderzocht Anabela CARVALHO (professor communicatiewetenschappen, Universiteit van Minho) de wijze waarop Europese kranten over klimaatverandering schrijven en door de keuze van wetenschappers impact hebben op de berichtgeving. Pieter MAESELE (departement Communicatie, Universiteit Antwerpen) toetste deze vaststellingen in een paneldebat aan de Vlaamse mediapraktijk.

- ▶ *het discours van de milieueconomen*: op 26 mei 2011 illustreerden twee milieueconomen de verscheidenheid aan gangbare discourses over de kosten en baten voor de aanpak van klimaatverandering. Jeroen VAN DEN BERGH (onderzoekshoogleraar, Universitat Autònoma de Barcelona, Vrije Universiteit Amsterdam) stelde twaalf visies voor die volgens hem verdedigbaar zijn. Peter Tom JONES (onderzoeksmanager, K.U.Leuven) wees op de implicaties wanneer men aanvaardt dat het milieu-impact met 90 % moet verminderen. De structuren, culturen en praktijken op het vlak van energie- en materialenbeheer, voeding, transport, wonen, enz. zouden dan diepgaand gewijzigd moeten worden. Maar de overheden zouden volgens het discours van deze milieueconoom te terughoudend zijn.
- ▶ *een sociaal-cultureel discours*: op 9 juni 2011 wees Mike HULME (professor klimaatverandering, Universiteit van East Anglia) naar een alternatieve bedding voor het debat over klimaatverandering. Volgens hem loopt het debat vast zolang we klimaatverandering zien als een universeel probleem dat met maatregelen kan worden opgelost mits alle neuzen in dezelfde richting wijzen. Hij schuift die utopie aan de kant, maar geeft de raad om het debat over klimaatverandering te transformeren naar een creatieve uitwisseling over het nieuwe economische, politieke, sociale en culturele project dat we als mensen op aarde met elkaar willen delen. Stijn NEUTELEERS (K.U.Leuven) bekeek of er een nieuwe ecologische politieke theorie in de maak is tussenin liberaal egalitarisme en communautarisme.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

LEZINGENREEKSEN

■ TABOES IN DE MARGE VAN DE ZORG

Op 12 mei 2011 bespraken een academisch gastspreker en een panel uit het werkveld de problematiek van tienerouders in Vlaanderen. Professor Marjolijn DE WILDE (Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen) wees op het feit dat Vlaanderen in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk weinig tienerouders telt en geen beleidsplan heeft. Moeders krijgen een leefloon en lokaal bieden sommige welzijnsinstellingen ondersteuning aan de nieuwe ouders en grootouders. Dat ze hun schoolloopbaan moeilijk kunnen voortzetten, is voor de jonge moeders het grootste probleem, maar het katholieke onderwijsnet werkte daarvoor een plan uit. Joris GHYSELS (Universiteit Antwerpen) modereerde een panel met vertegenwoordigers van hulpverleningsinstellingen dat evalueerde of een apart beleid voor deze doelgroep wenselijk is.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

■ THEOLOGISCHE ACADEMIE I.S.M. KVHU

Op 4 april 2011 leidde Larry HURTADO (Universiteit van Edinburgh) een doctoraal seminarie over zijn wetenschappelijk baanbrekende inzichten in de ontluikende historische verering van Christus. In een publieke lezing ging hij nader in op het verrijzenisverhaal. Het geloof in Jezus' verrijzenis valideerde als het ware zijn aardse zending met terugwerkende kracht, maar getuigt ook van een sterk geloof van de eerste joodse christenen in God.

UCSIA werkte voor deze lezing samen met de faculteiten theologie van K.U.Leuven en UCL/Louvain-la-Neuve en met de Protestantse Theologische Faculteit.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

STUDIEDAGEN, SEMINARIES EN CONGRESSEN

■ CULTUUROVERDRACHT EN ONDERWIJS IN EEN MULTICULTURELE CONTEXT

Naar aanleiding van de 75ste verjaardag van het Xaveriuscollege Borgerhout organiseerde UCSIA op 10 en 11 februari 2011 een pedagogische studiedag en een onderzoekersworkshop over cultuuroverdracht in het onderwijs in een multiculturele context.

Veel scholen hebben leerlingen uit zeer diverse culturen en levensbeschouwingen voor wie de schoolcultuur verschilt van de thuiscultuur. Dat stelt bijkomende eisen aan het onderwijs. Verschillende inzichten kwamen aan bod:

- Bestaat de kernopdracht van het onderwijs uit de overdracht van kennis en inzichten naar een volgende generatie?
- Moet de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van kinderen – socialiseren en disciplineren is iets anders dan kennis overdragen – niet terug bij de ouders gelegd worden?
- Wie bepaalt welke cultuur de school als maatstaf doorgeeft?

De bekende Britse cultuursocioloog Frank FUREDI vroeg zich in een publieke lezing af of het onderwijs nog wel aan zijn kernopdracht van kennisoverdracht voldoet en wat er schort aan de autoriteit van volwassenen en de rolverdeling tussen school en thuis.

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

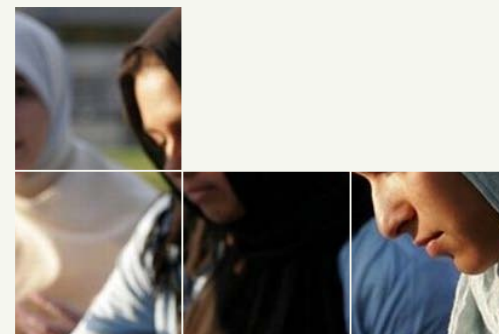
WERKTEN MEE: Orhan AGIRDAG (Universiteit Gent), Noël CLYQC (Universiteit Antwerpen), Nadia EVERSTEIJN (Universiteit van Tilburg), Philip HERMANS (K.U.Leuven), Delphine HESTERS (K.U.Leuven), Karel HOPPENBROUWERS (K.U.Leuven), Mariette LUSSE (Hogeschool Rotterdam), Paul MAHIEU (Universiteit Antwerpen), Martha MONTERO-SIEBURTH (Universiteit van Amsterdam), Ward NOUWEN (Universiteit Antwerpen & K.U.Leuven), Trees PELS (Verwey-Jonker Instituut), Edith PIQUERAY (Universiteit Antwerpen), Reinhilde PULINX (Universiteit Gent), Eugeen ROOSENS (K.U.Leuven), Max SPOTTI (Universiteit van Tilburg), Piet VAN AVERMAET (Universiteit Gent), Walter WEYNS (Universiteit Antwerpen).

■ MOSLIMJONGEREN OPVOEDEN IN EEN MULTICULTURELE CONTEXT

Op 28 april 2011 organiseerde UCSIA een derde pedagogische studiedag in samenwerking met de onderwijsinspectie voor het secundaire schoolvak 'islam' en de inrichtende macht bij de Executieve van Moslims in België. Gastsprekers waren Gé SPEELMAN (Theologische Universiteit Kampen), Abied ALSULAIMAN (Lessius Hogeschool Antwerpen) en Tezcan TURKBEN (Erasmushogeschool Brussel).

[Meer info @ UCSIA-archief](#)

STUDIEDAGEN, SEMINARIES EN CONGRESSEN

■ PASTORAAL

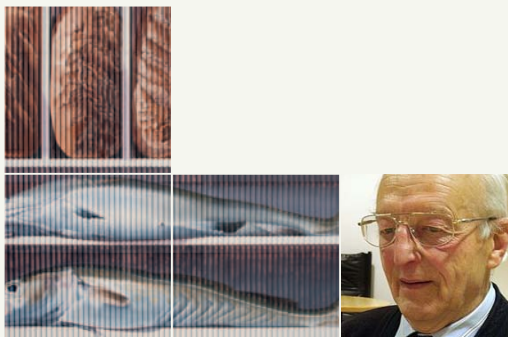
UCSIA organiseerde samen met de Pastorale Dienst van de Universiteit Antwerpen (Johan Vanhoutte SJ en Gert Van Langendonck):

- ▶ op 13 en 14 januari 2011 een residentieel seminarie voor universiteits- en hogeschoolpastors. Nico TER LINDEN, Nederlands dominee en auteur, betoogde dat het hedendaags pastoraat ook voldoende kennis over Bijbelse verhalen en hun historische achtergrond moet overdragen. Jezüiet Roger LENAERS SJ beschreef een godsbeeld dat aansluit bij de moderniteit van de verlichting.
- ▶ op 17 februari 2011 een studiedag voor pastors in de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen. Spiritualiteit en belangeloos engagement volstaan niet langer. De pastor is een deskundige tussen andere professionelen. Hij moet 'present' zijn, maar ook beleid en structuren kritisch bevragen en beïnvloeden. Dat vraagt vakbekwaamheid en professionalisering.
Werkten mee: Axel LIEGOIS (K.U.Leuven), Carlo LEGET (Universiteit van Tilburg), Doris NAUER (Philosophisch-Theologische Hochschule Vallendar), Kerk Onder Stroom (Bisdom Antwerpen) en Caritas Antwerpen.

[Meer info @ UCSIA-archieef](#)

UCSIA begeleidde op 15 en 16 maart 2011 een residentieel seminarie met 60 verantwoordelijken voor de territoriale pastoraal van het bisdom Antwerpen. Het seminarie is een schakel in de voorbereiding van een pastorale visie- en beleidstekst 2012–2022 voor het bisdom Antwerpen als resultaat van het project 'Kerk onder Stroom. (4)50 jaar bisdom Antwerpen'. Twee academische gastsprekers, prof. dr. Staf HELLEMANS (Universiteit van Tilburg) en prof. dr. Mathijs LAMBERIGTS (K.U.Leuven), en Lea VERSTRICHT (CCV) ondersteunden de gedachtewisseling in de reflectiegroepen over de centrale vraag: wat bepaalt de vitaliteit van een kerkgemeenschap vandaag?

[Meer info @ UCSIA-archieef](#)

BINNENKORT

■ UCSIA Summer School

Zomerschool over religie, cultuur en samenleving, van 29 augustus tot 3 september 2011 met publieke lezingen:

- ▶ op 30 augustus: *Staatsgodsdiensten, relaties tussen religie en staat en de toestand van de religie in een geglobaliseerde maatschappij* door Peter BEYER (Universiteit van Ottawa)
- ▶ op 1 september: *Een geglobaliseerde God: de toenemende invloed van religie op internationale relaties* door Scott M. THOMAS (Universiteit van Bath/Heythrop College)

■ Migratie en detentie in Europa

Avondlezing door Philip AMARAL (Jesuit Refugee Service) en Christiane TIMMERMAN (Centrum voor Migratie en Interculturele Studies, Universiteit Antwerpen) en paneldebat op 22 september 2011

■ Seksualiteit en relaties bij mensen met een handicap

Lezing door Jo LEBEER (Universiteit Antwerpen), met als respondent Greet CONIX (Vormingswerk voor mensen met een verstandelijke beperking), en paneldebat op 6 oktober 2011

■ Kunstproject

Lezingen door Anri SALA op 8 november 2011 en door Michelangelo PISTOLETTO op 15 november 2011 (datum onder voorbehoud)

■ Studiedag voor leerkrachten rooms-katholieke godsdienst

17 november 2011

■ Minderjarigen en seksueel geweld

Lezing door Corine FACHÉ (Universiteit Antwerpen) en Dirk VAN WEST (Universiteit Antwerpen) en paneldebat op 17 november 2011

■ Genocide voorkomen: oorzaken en aanpak

Internationale academische workshop op 24 en 25 november 2011 met publieke lezing door René LEMARCHAND (Universiteit van Florida) over 'vergeten genocides' op 24 november 2011

■ Vrijwilligers

Internationale academische workshop van 7 tot 9 december 2011 met een publieke lezing door Paul Lichterman (Universiteit van Zuid-Californië) over vrijwilligerswerk in verschillende culturen op 7 december 2011

■ De historische Paulus

Lezing over de theologische betekenis van de historische Paulus door James DUNN (emeritus Universiteit van Durham) op 12 december 2011

